

УДК 378.147(07)

Т. М. МІШЕНІНА,

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ “Криворізький національний університет”, м. Кривий Ріг

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ІЗОМОРФНОСТІ У ПРОЦЕСІ СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті здійснено спробу розроблення дидактичного супроводу під час реалізації принципу ізоморфності у вивченні словотвірного потенціалу невідмінюваних імен у змісті навчальної дисципліни “Сучасна українська літературна мова”. Система пропонованих завдань спрямована на вивчення словотвірного потенціалу невідмінюваних іменників за напрямками: 1) особливості входження невідмінюваних імен до словотвірної системи української мови; 2) розгляд невідмінюваних імен як словотвірної бази для суфіксальних одиниць; 3) невідмінювані іменники як компоненти складних слів.

Ключові слова: *принцип ізоморфності, підручник для філолога, невідмінювані слова, дериват, словотвірний потенціал, майбутні вчителі філологічних спеціальностей.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасне суспільство потребує ерудованого спеціаліста, який вільно і критично мислить, здатний до дослідницької діяльності, проектування особистісних стратегій і тактик фахового становлення, самоактуалізації у фаховій діяльності. У цьому контексті ставляться нові вимоги до вчителя, зокрема філоло-

гічних спеціальностей, стосовно рівня сформованості його дидактичної компетентності, готовності до забезпечення високої якості середньої освіти, упровадження нових форм і методів організації навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Питання компетентнісно-орієнтованого навчання майбутніх учителів філологічних спеціальностей розглядали у своїх працях такі методисти: О. Біляєв, М. Вашуленко, Є. Голобородько, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, І. Зимня, О. Куцевол, В. Мельничайко, Г. Онкович, Н. Остапенко, О. Семенов, Т. Симоненко, О. Хорошковська, Г. Шелехова.

Важливими для нашого дослідження є праці з питань діяльнісного підходу до навчання учнів у загальноосвітніх закладах (С. Гончаренко, С. Караман, В. Коржуєв, П. Кубрушко, В. Ледньов, О. Пометун, В. Попков, О. Савченко, Д. Чернилевський); психологічні концепції діяльності (Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн); теорії формування особистості в навчально-виховному процесі (К. Абульханова-Славська, Л. Божович, С. Максименко, В. Роменець, Т. Яценко).

На часі розроблення підручник нового покоління для філолога. Теорія підручника розвивається на межі педагогіки, психології, базових наук, книгознавства і покликана встановити закономірності і правила створення оптимальної форми допомоги задля зафіксованого соціальним замовленням обсягу змісту освіти, що підлягає структуруванню відповідно до програми.

Мета статті – розробити технологію реалізації принципу ізоморфності у процесі навчання філологічних дисциплін майбутніх учителів філологічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діалектична єдність змісту і форми підручника наочно простежується в розробленні проблеми структури підручника/навчального посібника, у контексті реалізуються його педагогічні функції. Розглядаючи структуру підручника з позиції змісту освіти як її (освіти) моделі, І. Лернер доходить висновку про наявність у підручнику “внутрішньої структури”, тобто зв'язку елементів, що відображають процес навчання [4]. Ідеться насамперед про первинну

структуру, яка може “і не мати чіткого зовнішнього втілення” кожного зі своїх елементів, але обов’язково має відтворити авторський задум.

Отже, два основних компоненти підручника – текстового та поза-текстового – мають становити функціональну єдність, уможливаючи реалізацію завдань, що розв’язуються підручником в організації й систематизації процесу отримання знань, формуванні навичок і вмінь у галузі психології, педагогіки та філології. Текстовий компонент підручника для філолога становить триєдність текстів – основного, додаткового, пояснювального. При цьому основні тексти можуть поділятися на теоретико-пізнавальні (основні терміни; наскрізні (ключові) поняття та їх визначення; характери основних теорій, провідних ідей; висновки) та інструментально-практичні, що передбачають: характеристики методів пізнання, правил застосування знань, способи засвоєння й самостійного пошуку знань; опис завдань, вправ, експериментів; складання самостійних робіт; систематизуючий та інтегрувальний навчальний матеріал.

Підручник/навчально-методичний посібник для філолога, в якому чітко розроблено склад компонентів змісту і засоби їх утілення, уможливає організацію систематичної пізнавальної діяльності студентів. Розроблюваний підручник нового покоління має супроводжуватися типовими навчальними інформаційними програмами, передбачаючи роботу з комп’ютером. Ідеться не просто про підготовку підручників нового покоління, а про створення нових технологій навчання, що формують необхідне інформаційне середовище (зрозуміло, за умови максимальної взаємодії й наступності з комплексами навчальних посібників, використуваних на рівні середньої освіти).

Особливістю підручника нового покоління для філолога повинен стати діалоговий режим навчального спілкування. Приміром, на початку кожного розділу або параграфа підручника можуть проголошуватися навчальні цілі, які переслідує параграф або розділ, наприкінці може подаватися резюме/розгорнуті питання. Основний текст глави (параграфа) може містити вставні питання, що допомагають самоперевірці засвоєння прочитаного. Підручник також може бути написаний у жанрі “питань-відповідей”. Для авторів підручників цей жанр є достатньо складним за будовою (обсяг, значний за обсягом потік інформації,

складність психолого-педагогічних і філологічних понять тощо). З огляду на вищевикладене завдання викладача-філолога як автора підручника за допомогою наукових пошуків полягає в розробленні такої методики, яка спонукає пізнавальну самостійність майбутнього вчителя філологічних спеціальностей у вивченні психолого-педагогічних і філологічних проблем.

Важливим питанням є питання про технічне використання підручника, виготовлення електронних видань.

Електронне видання відрізняється від традиційного новими функціями й можливостями: оперативністю розміщення інформації, перетворенням читача на учасника, який може взяти участь у колективному написанні підручника чи стати його критиком; можливостями гіпертексту, розгалуження і варіативності сюжету, широким дискурсом дизайнерських можливостей, коли тексту і його викладу буде приділено основну увагу, а сам автор підручника стане більш подібним до автора-режисера: електронні навчальні видання зможуть надати авторам можливість самовираження.

Навчально-методичні комплекси для філологів. Нині сучасна вища освіта широко використовує систему навчально-методичних посібників, що розробляються для навчального курсу відповідно до циклу фахової підготовки майбутніх учителів: робочі зошити, підручники-довідники, підручники-словники, хрестоматії, збірники завдань, методичні рекомендації для викладача і студента. Зазначені дидактичні матеріали перебувають у тісному взаємозв'язку, що опредмечується змістом предмета, методикою викладання, функціональними властивостями окремих видів навчальних матеріалів, які в сукупності складають так званий навчальний пакет.

Навчальний пакет становить комплект дидактичних матеріалів, збережених на самостійну, як правило, індивідуальну роботу учнів з окремих розділів навчального курсу. До навчального пакета входять: навчальні посібники, керівництво (або набір вказівок) з організації самостійної навчальної діяльності; засоби стандартизованого контролю, додаткового і допоміжного навчання, що передбачають досягнення запланованих навчальних результатів. Діяльність викладача має організаційно-кон-

сультативний характер. Навчальний пакет послідовно орієнтує студентів на заздалегідь поставлені і чітко виражені навчальні цілі. Створення і використання навчального пакета пов'язані з розвитком програмового навчання й педагогічної технології на сучасному етапі інформатизації вищої школи. У процесі застосування навчального пакета передбачається планування роботи студентів, у тому числі типові елементи дидактичного програмування: постановка мети, подання інформації, тестування, корекція навчання відповідно до досягнутих проміжних результатів. Навчальний пакет відтворює навчальний цикл і розрахований на програмування навчальної діяльності студентів.

У низці випадків навчальні пакети містять модулі, у змісті яких виокремлено матеріал різного рівня складності і передбачено можливість диференційованого навчання або альтернативні способи досягнення дидактичних цілей, опрацювання матеріалу відповідно до індивідуальних переваг, стилів навчальної роботи.

Сучасні студенти-філологи є активними респондентами стосовно розроблення структури і змісту матеріалів із навчальних курсів філологічного циклу. На їхню думку, крім "лінійного", тобто традиційного викладу матеріалу, що вимагає читання посліпль, необхідно розробляти нові форми подання навчальної інформації, розширювати систему жанрів навчально-педагогічної літератури.

За результатами проведеного нами анкетування серед філологів-випускників бакалаврату факультету української філології Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ "Криворізький національний університет" подано рекомендації щодо розроблення змісту навчально-методичних комплексів. Робоче визначення підручника для вищої школи є таким: змістовний, широкодоступний вид навчальної літератури, що відтворює як традиційні, так і останні досягнення в конкретній галузі знання й діяльності.

Принцип ізоморфності дозволяє орієнтуватися на певні обмеження, що враховують доцільні співвідношення наукового й навчального складників у змісті навчального матеріалу; також на низку педагогічних вимог, що ставляться до специфіки змісту навчального матеріалу. Доцільні співвідношення наукового й навчального складників у змісті навчального

матеріалу коригує принцип ізоморфності змісту навчального матеріалу змісту відповідної галузі наук і принцип мінімізації внесення наукової інформації до змісту навчального матеріалу.

Принцип ізоморфності передбачає необхідність переведення змісту навчального предмета структурних елементів і смислових одиниць науки. Принцип мінімізації висуває тезис про те, що лише такий зміст навчального курсу можна вважати оптимальним, у якому не можна нівелювати жодного навчального елемента. На наше переконання, окреслені два принципи дозволяють накреслити шлях відбору змісту навчального матеріалу, що забезпечує реалізацію вимог необхідності й достатності його обсягу [5].

Педагогічними вимогами до специфіки змісту навчальних матеріалів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей визначаємо такі:

зміст навчального матеріалу має надати змогу викладачу висвітлити в навчальному процесі студентам методологію як основу побудови наукових знань і практики (окреслена вимога передбачає необхідність реалізації в навчальному процесі принципу світоглядного спрямування навчання за філологічним фахом);

зміст навчального матеріалу має дозволяти викладачеві висвітлювати під час навчального процесу майбутнім фахівцям логіку тієї науки, відображенням якої є навчальний предмет (вимога передбачає необхідність реалізації в навчальному процесі принципу науковості навчання);

зміст навчального матеріалу має уможливлювати розв'язання викладачем у навчальному процесі частково-дидактичних цілей на основі викладу матеріалу студентам відповідно до їх вікових і психологічних можливостей сприйняття (вимога передбачає реалізацію в навчальному процесі принципу доступності навчання); зміст навчального матеріалу має містити таку інформацію, засвоєння якої уможливорює застосування предметних знань у практичній діяльності (вимога передбачає реалізацію в навчальному процесі принципу фахового спрямування навчання майбутніх учителів філологічних спеціальностей).

Урахування під час відбору наукової інформації окреслених вимог можна забезпечити на основі моделювання.

У публікації відтворено технологію реалізації принципу ізоморфності у змісті навчальної дисципліни “Сучасна українська літературна мова” на прикладі вивчення динамічних явищ у системі невідмінюваних іменників, процес запозичення яких досить активізувався останніми десятиліттями.

Показником високого рівня освоєння іншомовних слів і невідмінюваних імен системою мови є участь їх у словотвірних процесах, тобто утворення дериватів і словотвірних гнізд за законами мови-реципієнта [3].

У процесі вивчення словотвірного потенціалу невідмінюваних іменників виокремлюємо напрямки: 1) особливості входження невідмінюваних імен до словотвірної системи української мови; 2) розгляд невідмінюваних імен як словотвірної бази для суфіксальних одиниць; 3) невідмінювані іменники як компоненти складних слів.

Методично доцільним у процесі спостереження над мовним матеріалом є завдання: утворити від наведених іменників прикметники, зробити висновок про шляхи утворення: авізо, Батумі, Калахарі, Кіліманджаро, Кіото, жалюзі, желе, купе, піке, шосе, комільфо, пушту.

Наводимо приклади утворення похідних від невідмінюваних імен: авізо – авіз-н(ий); Батумі – батум-ськ(ий); Калахарі – калахар-ськ(ий); Кіліманджаро – кіліманджар-ськ(ий); Кіото – кіот-ськ(ий); жалюзі – жалюзі-/й/н(ий); желе – желе-/й/н(ий); купе – купе-/й/н(ий); піке – піке-/й/н(ий); шосе – шосе-/й/-н(ий); комільфо – комільфо-/т/н(ий); пушту – пушту-/н/ськ(ий).

У процесі словотворення похідних від невідмінюваних імен спостерігаються різноманітні морфологічні перетворення, які трансформують твірну основу у похідну або модифікують дериваційний суфікс. Аналіз морфологічної структури дериватів, твірною основою яких є невідмінювані імена іншомовного походження, дозволяє виокремити такі основні комплексні морфологічні перетворення: 1) усічення (елізія) твірної основи паралельно з акцентною альтернацією (з кореня твірної основи наголос пересувається на дериваційний суфікс (плакє – плаку-ва́ти); 2) усічення твірної основи паралельно з акцентною альтернацією та інтерфіксацією (Пуерто-Ріко – пуерторик-/а́н/ець); 3) інтерфіксація та акцентна альтернація (Перу́ – перу-/а́н/ець).

Дидактичний супровід передбачає такі тактики вивчення навчальної проблеми: порівняйте наведені словотвірні ланцюжки, прокоментуйте морфонологічні перетворення: 1) каратé – каратíст; мórзе – морзíст; плісé – плісирувáти; Гаїті – гаїт́янин; Таїті – таїт́янин; буклé – букльóваний; sóло – солíст; 2) Пуерто-Рíко – пуертóрик-/án/ець; Марóкко– марокк-/án/ець, Бакú – бак-/ín/ець.

Однією з характерних особливостей входження невідмінюваних імен до словотвірної системи сучасної української мови є вплив їхньої семантики на словотвірні можливості слова. Суть дериваційного процесу із семантичного погляду полягає в семантичному нарощенні, оскільки семантика більшості похідних слів не є сукупністю значень твірних основ і формантів.

Для невідмінюваних імен, за нашими спостереженнями, характерні семантичні зрушення, пов'язані з транспозицією (утворення від невідмінюваних іменників прикметників на -овий, -ний); утворення від невідмінюваних субстантивів унаслідок черезступеневого словотворення іменників на -ння, -ізація та дієприкметників на -аний.

Завдання на спостереження над дериваційним процесом: утворити від наведених невідмінюваних імен похідні, подати коментар щодо явища транспозиції: а) іменник – прикметник; б) іменник – іменник / дієприкметник за семантикою “дія”.

Наводимо словотвірні ланцюжки: а) бароко – бароковий; піке – пікейний; індиго – індиговий; інкасо – інкасовий; квебрахо – квебраховий; манго – манговий; праліне – праліновий; реле – релейний; сальдо – сальдовий; соло – сольний; б) відео – відеоізація, евро – евроізація, табу – табуйований, букле – букльований, таксі – таксування.

Розгляд невідмінюваних імен як словотвірної бази для суфіксальних одиниць передбачає насамперед спостереження над суфіксальними дериватами (відсубстантивні суфіксальні прикметники, іменники та складні слова), що є найбільш розгалуженою і досить активною ділянкою словотвірної системи сучасної української мови.

Методично доцільними є такі завдання:

1. Відтворіть словотвірний ланцюжок, зробіть висновок про продуктивність словотворчого афікса, прокоментуйте семантичні нашарування:

самбіст, соліст, есперантист, каратист, лібретист, піаніст, таксист, дербіст, дзюдоїст, раліст, есеїст, кантеліст.

2. Відтворіть словотвірний ланцюжок, продовжте ряд, користуючись Словником географічних назв: мансієць, марієць, марокканець, перуанець, пуерториканець, сомалієць, удигеєць, уланудинець.

3. Утворіть від невідмінюваних іменників на позначення топонімів та народностей похідні іменники із суфіксом -ець – назви осіб чоловічої статі, відносні прикметники на -ськ(ий).

Зразок: Зімбабве – зімбабвієць, зімбабвійський; Конго – конголезець, конголезький; зулу – зулус, зулуський; Малі – малієць, малійський; Марокко – марокканець, марокканський; Нікарагуа – нікарагуанець, нікарагуанський; Перу – перуанець, перуанський; Пуерто-Рико – пуерториканець, пуерториканський; Фіджі – фіджієць, фіджійський; Чилі – чилієць, чилійський.

4. Утворіть від іменників чоловічого роду субстантиви жіночого роду із суфіксом -к-.

Зразок: зімбабвієць – зімбабвійка; конголезець – конголезка; зулус – зулуска; малієць – малійка; мансієць – мансійка; марієць – марійка; марокканець – марокканка; нікарагуанець – нікарагуанка; перуанець – перуанка; пуерториканець – пуерториканка; сочинець – сочинка; таїтянець – таїтянка; удегеєць – удегейка; фіджієць – фіджійка; чилієць – чилійка.

5. Відтворіть словотвірний ланцюжок. Подайте значення суфіксальних дериватів: торизм, дендизм, макіавеллізм, лобізм, джингоїзм.

6. Відтворіть словотвірний ланцюжок. Розмежуйте твірні основи на власні і загальні, зробіть висновок про їх словотворчий потенціал: адигейський, перуанський, бордоський, гельсінський, есперантський, зулуський, альма-материнський, делійський, уланудинський, сомалійський, калахарський, малійський, сочинський, сухумський.

7. Відтворіть словотвірний ланцюжок. Подайте коментар, які словотвірні значення виражають суфікси: травестувати, бомбувати, декольтувати, дражирувати, крокуювати, плісирувати.

За нашим спостереженням, інтернаціональні компоненти відео, кіно, аудіо набули активності у словотворенні, передусім у складанні, унаслідок зростання ролі кінематографії і технічних засобів масової інформації.

Наприклад, лексема “кіно” реалізує такі значення:

1. Мистецтво знімання та відтворення на екрані рухомих зображень, нанесених на плівку, які створюють враження дійсності.

2. Твір кіномистецтва, кінокартина; те саме, що кінофільм.

3. Приміщення, споруда для публічної демонстрації кінофільмів.

4. (перен.) Те, що викликає інтерес, здивування, розважає” [9, с. 289].

Лексема “кіно” широко використовується для творення нових слів, не зафіксованих у словнику: “Минулого року ви долучилися до кіномистецтва, записали композицію до фільму “Ржевський проти Наполеона”; “Кінофестиваль у Берліні наближається до кінця”; “Якби хотілось зануритись в естетичні, закриті ігри для кіноманів, та ж бачити із заплющеними очима можна продукувати тільки сни”; “Кінодоробок Рональда Рейгана солідний – він виконав ролі у 77 телевізійних та художніх фільмах”; “Фестиваль “Вечори французького кіно” розпочався учора й триватиме у столичному кінотеатрі “Україна” до 2 лютого”; “В інтерв’ю кінопорталу незалежного кіно indie wire.com Юлія Іванівна розповіла, що витратила на зйомки фільму три роки”; “Закінчила ВДІК за фахом кінопродюсер, але після еміграції до Канади працювала в програмі всиновлення дітей” (Україна молода).

Широке використання має іменник “шоу”, багатий на словотвірний потенціал: “Шеф-кухаря країни” на Першому Національному та “Смачну лігу” на Інтері об’єднує прагнення творців зробити на тлі кастрюль та сковорідок справжнє шоу: з танцювальними композиціями та у супроводі пісень” (Україна молода).

У словнику подається таке визначення “шоу”:

1. Яскраве, ефектне видовище, вистава.

2. (перен.) Чий-небудь дії, заходи, спрямовані на привернення до себе уваги [9, с. 614].

У сучасній періодиці зафіксовано такі приклади: “У студії-кухні найчастіше з’являються російські відомі персони шоу-бізнесу, телебачення та кіно і з популярним вітчизняним ведучим Юрієм Горбуновим, який швидко переходить на російську, готують страву”; “Гості другого випуску “Глибокого буріння” – телеведучі політичних ток-шоу Андрій Куликов, Савік Шустер та Євгеній Кисельов”; “Це привід, щоб зупинитися і поду-

мати, чи варто продовжувати робити скетч-шоу, а якщо продовжувати, то як”; “Причому вони навіть конкурують між собою, але борються за свою аудиторію, не намагаючись утримати її за рахунок реаліті-шоу чи програм із піснями-танцями” (Україна молода).

Наведені приклади засвідчують тематичне розшарування дериватів унаслідок полісемії твірної основи.

Важливим видається розгляд питання щодо вироблення культури фахового мовлення.

Проаналізуйте запропоновані національні відповідники до другої частини іншомовного слова. Зробіть висновок про доречність і точність взаємозаміни. Чи можна наведені терміни кваліфікувати як абсолютні синоніми?

1. Радіоінформація – радіовідомість, радіопеленгатор – радіовизначник, радіорепродуктор – радіовідтворювач, радіосигнал – радіогасло, радіотерапія – радіолікування, радіотрансляція – радіопередача, радіальний – променевий (за П. Штепою).

2. Радіація – променевість, промінність, променювання; радіоактивність – променистість, випромінність, променездатність, променетворчість; радіолокатор – радіознахідник; радіопржектор – радіовисилач; радіорозвідка – радіорозвідунство; радіорупор – радіогучень, гучномовець; радіочутливість – променечутливість, променечуйність; радіошум – радіогуд, радіогалас (за М. Вакуленком).

Навчально-науково-дослідницька діяльність студентів в умовах ВПНЗ дозволяє визначити зміст предметної компетентності в опануванні конкретної наукової галузі: уміння застосовувати адекватний методологічний апарат дослідження; уміння аналізувати інформаційні джерела щодо досліджуваного питання; уміння застосовувати технологію наукового дослідження.

Принцип ізоморфності уможливорює оптимальне структурування навчального матеріалу підручника нового покоління для майбутніх філологів з урахуванням динамічних змін у галузі філологічних і психолого-педагогічних наук.

Висновок і перспективи подальшого дослідження. Визначаємо перспективність переструктурування змісту навчальних курсів, розробив-

ши відповідно до освітньо-професійного напрямку фундаментальні і спеціальні завдання навчально-науково-дослідницької діяльності; збільшення частки профільних завдань із виразно прикладним характером навчально-науково-дослідницької діяльності, пов'язаної зі специфікою майбутньої професійної діяльності; вивчення методологічних особливостей, визначальних у формуванні наукового мислення майбутнього фахівця.

Список використаної літератури

1. Авдеева С. Л. Нульова парадигма в сучасній українській літературній мові / С. Л. Авдеева // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць]. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – Вип. 11. – Част. 1. – С. 11–20.
2. Безпояско О. К. Граматика української мови : морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 335 с.
3. Жлуктенко Ю. О. Мовні контакти / Ю. О. Жлуктенко. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1966. – 135 с.
4. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения / Исаак Яковлевич Лернер. – М., 1981. – 186 с.
5. Мішеніна Т. М. Формування дидактичної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей у вищих педагогічних навчальних закладах : автореф. на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук / Т. М. Мішеніна. – К., 2013. – 40 с.
6. Русанівський В. М. Структура українського дієслова / В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1971. – 315 с.
7. Сучасна українська літературна мова / за редакцією А. П. Грищенка. – К. : Вища школа, 2002. – 439 с.
8. Сучасна українська літературна мова: лексика і фразеологія. – К. : Наук. думка, 1973. – 438 с.
9. Словник іншомовних слів. – К. : Головна редакція УРЕ, 1985. – 453 с.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2014.

Мишеніна Т. М. Реалізація принципу ізоморфності в процесі структуризації змісту підручника для майбутніх учителів філологічних спеціальностей

В статті зроблена спроба розробки дидактичного супроводження в час реалізації принципу ізоморфності в процесі вивчення

словообразовательного потенциала несклоняемых существительных в содержании учебной дисциплины “Современный украинский литературный язык”. Система предложенных заданий направлена на изучение словообразовательного потенциала несклоняемых существительных по направлениям: 1) особенности вхождения несклоняемых слов в словообразовательную систему украинского языка; 2) рассмотрение несклоняемых существительных как словообразовательной базы для суффиксальных единиц; 3) несклоняемые существительные как компоненты сложных слов.

Ключевые слова: *принцип изоморфности, учебник для филолога, несклоняемые слова, дериват, словообразовательный потенциал, будущие учителя филологических специальностей.*

Mishenina T. M. Implementation of the principle of isomorphism in the process of structuring the content of the textbook for future teachers of philological specialties

The paper attempts to develop a didactic support in the implementation of the principle of isomorphism in learning word-formation potential indeclinable names in the content of the discipline “Modern Ukrainian literary language”. The system proposed tasks aimed at studying the potential of word-formation indeclinable nouns in directions: 1) the particular occurrence indeclinable names formative system of the Ukrainian language; 2) consideration indeclinable names as formative suffixal base units; 3) indeclinable nouns as components of complex words.

Feature of the textbook for a new generation to become a philologist educational interactive mode of communication. Tutorial can also be written in the genre of questions – answers. For textbook authors, this genre is quite complex in structure (volume, significant in terms of the flow of information, the complexity of psycho-pedagogical and philological concepts, etc.). Given the above problem of the teacher – author of the textbook as a philologist by scientific research is to develop a methodology that encourages cognitive independence of the future teacher philological specialties in the study of psycho-pedagogical and philological problems.

The principle of isomorphism allows you to focus on certain restrictions, taking into account the reasonable value of scientific and educational components in the content of teaching material, as the number of pedagogical requirements to the specific content of the training material. Reasonable ratio of scientific and educational components in the content of teaching material corrects principle isomorphism content of educational material content of the relevant branches of science and the principle of minimizing the introduction of scientific information to the content of teaching material.

Isomorphism principle stipulates the need to transfer the contents of the subject of structural elements and semantic units of science. Minimization principle puts forward the thesis that the best can only be considered a maintenance training course, which can not neutralize any educational element. In our opinion, these two principles allow to outline ways of content selection of educational material, providing implementation requirements of necessity and sufficiency of its volume.

Pedagogical requirements to the specific educational content in the training of future teachers philological specialties are defined as follows:

- The content of teaching material should provide an opportunity to highlight the teacher to students in the learning process methodology as a basis for construction of scientific knowledge and practices;
- The content of teaching material should allow the teacher to cover during the learning process future professionals logic of the science which is reflected in a subject;
- The content of teaching material should enable solutions teacher in the learning process partially didactic purposes on the basis of presentation to students according to their age and psychological possibilities of perception.

The prospect of further study is to justify the increase in the share of specialized tasks clearly applied nature of educational research and development activities related to the specifics of future professional work, study methodological features that determine the formation of the scientific thinking of the future specialist.

Keywords: *principle of isomorphism, a textbook for the philologist, indeclinable words, derivative, derivation potential, future teachers philological specialties.*